

15/05/2020

Cartografiant els impactes de la contaminació als pobles indígenes a tot el món

La contaminació ambiental impacta en la forma de vida dels pobles indígenes, n'amenança les seves tècniques de recol·lecta alimentària i en vulnera la salut. L'ICTA-UAB ha participat en un estudi internacional que evidencia la necessitat de prendre mesures i d'adoptar alternatives per disminuir-ne l'efecte a escala global, a diferència de l'anàlisi i tractament parcel·lat dut a terme fins ara. Per no perdre ni abandonar les seves tradicions i costums, i amb el suport del sector científic, la comunitat indígena lluita per fer justícia ambiental en una dimensió mundial.

Mina de sofre a Ijen, Java, Indonèsia. La mineria industrial a gran escala i l'extracció mineral artesanal local a petita escala són fonts principals de contaminació a les terres dels pobles indígenes. Fotografia de Joan de la Malla.

L'extracció de minerals tant en l'àmbit industrial com en l'artesanal és la principal font de contaminació de les terres habitades pels pobles indígenes. Aquesta contaminació impacta en la seva salut a través del consum d'aigua i d'aliments contaminats, inclosos els aliments silvestres obtinguts a través de la caça, la pesca i la recol·lecció.

Aquesta és la principal conclusió d'un estudi científic internacional en què ha participat l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona (ICTA-UAB) i que recull el coneixement actual existent sobre l'exposició i la vulnerabilitat dels pobles indígenes a la contaminació ambiental. L'estudi també detalla els innombrables impactes que la contaminació genera en les comunitats indígenes de tot el món.

L'estudi, publicat recentment a la revista *Integrated Environmental Assessment and Management*, ha estat liderat per la Universitat de Hèlsinki i ha comptat amb la col·laboració de Joan Martínez Alier i Victòria Reyes García, tots dos de l'ICTA-UAB. "Si bé el nombre d'estudis que examinen els impactes de la contaminació ambiental en els pobles indígenes està creixent, la major part d'aquesta investigació es fa de forma aïllada i està fragmentada en disciplines i regions geogràfiques", explica el Dr. Álvaro Fernández Llamazares, de la Universitat de Hèlsinki i autor principal de l'estudi, el qual afegeix que "de fet, s'han dedicat pocs esforços a analitzar de forma transversal els resultats de diferents disciplines i en diferents regions, i fins ara no s'havia realitzat una revisió global que cartografiarà els impactes mundials de la contaminació ambiental als pobles indígenes".

L'estudi, que va suposar la revisió de més de 680 publicacions així com de la base de dades de l'Atles de Justícia Ambiental coordinat per l'ICTA-UAB, analitza tots els impactes documentats de la contaminació ambiental en els grups indígenes de tots els continents habitats. L'estudi constata que els contaminants que s'acumulen en les cadenes alimentàries a través de la biomagnificació estan ben documentats en animals marins, molts dels quals són fonamentals per a les dietes de les comunitats indígenes. Els autors van descobrir que, tenint en compte que la recollida d'aliments silvestres té un important paper en les cultures indígenes, les preocupacions relacionades amb la contaminació d'aliments silvestres també poden afectar aquestes pràctiques. Així, la contaminació pot generar por a consumir aliments silvestres tradicionals i fomentar una major dependència dels aliments de mercat, sovint cars i pobres en nutrients, cosa que al seu torn agreuja el risc de desnutrició i malalties cròniques.

"La literatura revisada evidencia que els pobles indígenes es veuen sobretot afectats per les activitats contaminants tant per la seva exposició com per la seva vulnerabilitat, i que gran part d'aquesta contaminació està vinculada a situacions derivades de la colonització", diu Fernández-Llamazares. "No obstant això, també observem que, arreu del món, els pobles indígenes estan desenvolupant estratègies innovadores per limitar, reduir o aturar la contaminació en curs i lluiten per prevenir-la oposant-se a activitats possiblement contaminants."

L'estudi mostra diferents formes en les quals els pobles indígenes contribueixen a mantenir la contaminació a nivells no perjudicials per a la salut humana ni per al funcionament de l'ecosistema. Aquestes estratègies inclouen la mobilització social, els bloquejos, els campaments de resistència cultural, els processos de litigi en defensa de polítiques globals que exigeixin responsabilitats als contaminadors, o el monitoratge participatiu, entre d'altres.

"Em van inspirar especialment els nombrosos exemples en què les comunitats indígenes i els científics han forjat aliances reeixides per recolzar-se en la defensa de la justícia ambiental", comenta Fernández-Llamazares, que també espera que "aquesta revisió contribueixi a donar visibilitat als arduos esforços de les nombroses comunitats indígenes que lluiten per combatre la contaminació a tot el món".

Victòria Reyes

Professora de Recerca ICREA.

Institut de Ciència i Tecnologies Ambientals (ICTA).

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

victoria.reyes@uab.cat

Referències

Álvaro Fernández-Llamazares, María Garteizgogeoasca, Niladri Basu, Eduardo Sonnewend Brondizio, Mar Cabeza, Joan Martínez-Alier, Pamela McElwee, Victoria Reyes-García (2020). **A State-of-the-Art Review of Indigenous Peoples and Environmental. *Integrated Environmental Assessment and Management*, 16, (3), 324-341.** <https://doi.org/10.1002/ieam.4239>

[View low-bandwidth version](#)